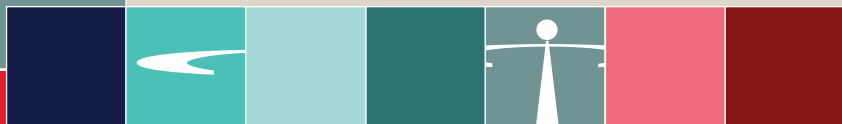

ESÉLYTEREMTŐ ISKOLA

HOPPÁ

Disszeminációs füzetek
24.

ESÉLYTEREMTŐ ISKOLA

TARTALOMJEGYZÉK

- 3 ELŐSZÓ
- 4 Bródy Imre Gimnázium, Ajka
AZ ISKOLA, A TÁRSADALMI INTEGRÁCIÓ HELYSZÍNE
- 6 Lakatos Menyhért Józsefvárosi Általános Művelődési Központ, Budapest
A HÁTRÁNYOS HELYZET SEM AKADÁLY
- 8 Martin János Szakképző Iskola, Miskolc
SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ TANULÓK TÁRSADALMI INTEGRÁCIÓJA
- 10 Móricz Zsigmond Általános Iskola, Nyíregyháza
EGYÜTT, KÖZÖSEN
- 12 Teleki-Wattay Művészeti Iskola, Pomáz
„A TEHETSÉGET NEM LEHET TEREMTENI. A TALAJT, A LEHETŐSÉGET
LEHET TEREMTENI, AHOL A TEHETSÉG KIBONTAKOZHAT, KIALAKULHAT.”
- 15 Terézvárosi Kereskedelmi Szakközépiskola és Szakiskola, Budapest
NYELVTUDÁSSAL A SIKERESSÉGÉRT
- 17 Vakok Óvodája, Általános Iskolája, Speciális Szakiskolája, Egységes
Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye, Diákotthona és Gyermek-
otthona, Budapest
KOMMUNIKÁCIÓ TESTBESZÉDDEL
- 19 Vörösmarty Mihály Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási
Intézmény, Debrecen
MEGSZÓLALNI, MEGNYÍLNI

ELŐSZÓ

Kedves Olvasók!

Örömmel nyújtjuk át a Tempus Közalapítvány disszeminációs füzetének legújabb tagját, mely a Comenius iskolai együttműködések esélyteremtő, válogatott jó példáit tartalmazza.

Kiadványunk a szegénység és társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai éve üzenetéhez kapcsolódik. A kiadványban szereplő összefoglalókat olyan pedagógusok írták, akik projektjeik előkészítése, megvalósítása során kiemelt figyelmet fordítottak a hátrányos helyzetű és a sajátos nevelési igényű gyermekek nemzetközi együttműködésbe való bekapcsolódásra. Mint látni fogják, a bemutatott projektek különböző témákat dolgoztak föl, közös viszont, hogy minden iskola törekedett az esélyegyenlőség érvényesítésére.

Bízunk benne, hogy kiadványunk sikerrel jár, és a bemutatott sikeres együttműködések kedvet ébresztenek az iskolák, pedagógusok körében, hogy újabb és újabb projektek szülessenek a társadalmi befogadás területéhez kapcsolódóan.

A szerkesztők

AZ ISKOLA, A TÁRSADALMI INTEGRÁCIÓ HELYSZÍNE

Bródy Imre Gimnázium, Ajka

A projekt koordinátora: Nagy Zoltánné

A projekt címe: The School as the Integration Engine

A projekt 2009 és 2011 között öt ország (Spanyolország, Németország, Csehország, Svájc és Magyarország) egy-egy középiskolájának közreműködésével zajlik. Célja, hogy ráirányítsa a figyelmet az iskola szerepére a tanulók társadalmi integrációjának folyamatában azzal, hogy befogadó környezetet teremtsen a legkülönbözőbb képességű, szociális és kulturális háttérű tanulók számára.

A nemzetközi együttműködéssel megvalósított projekt lehetővé teszi a projekttéma európai dimenziójává tágítását. A projekt kidolgozásakor arra is fókuszáltunk, hogy napjainkban a gazdasági válság sújtotta Európai Unióban érezhetően mélyülnek a társadalmi különbségek egy-egy országon belül és a tagországok között.

Mivel a partnerországok nem szakképző intézmények, így a rendelkezésre álló képzési paletta azt teszi lehetővé, hogy kiemeljük az idegen nyelvi kommunikációs készség iskolai fejlesztését. Ezzel is hozzájárulhatunk a leendő munkavállalók esélyegyenlőségének növeléséhez. Iskolánk – képzési struktúrájánál fogva – a kompetenciafejlesztés egyik fontos területének tartja az idegen nyelvi készségek teljes körű fejlesztését. Projektünk munkanyelve az angol, elsősorban nyelvtanárainkon keresztül törekszünk arra, hogy mindenképpen bevonjuk a munkába a szerényebb lehetőségekkel bíró, de tehetséges tanulókat, növelve ezzel esélyegyenlőségüket.

A fentebb megfogalmazott céljainkat az alábbi eszközökkel kívánjuk elérni:

- A tanulói motiváció erősítése a sikeresebb teljesítmény érdekében. A középiskolai tanulmányok alatt jobb teljesítményt nyújtók esélyei jelentős mértékben növekednek a továbbtanulási felvételi folyamatban.
- Kompetenciafejlesztés. Az alapfeltételként értelmezett idegen nyelvi kommunikációs készségen túl elsősorban a tanulói értékelő képesség fejlesztését tekintjük feladatunknak: a tanulói projekttermékek közreadása, előadása során interaktív értékelési folyamat is zajlik, a bírálatok a jobbítás szándékával készülnek, az értékelési folyamat jutalmazással párosul a pozitív megerősítés érdekében.

- A tanulási folyamat vonzóbbá tétele, különösen alulmotivált környezetből érkező, hátrányos helyzetű tanulók számára. Mindezt szolgálja a sokszínű, változatos tevékenységsor, amelyből minden résztvevő kiválaszthatja a számára sikerrel biztató tevékenységet. A tanulói teljesítményt az iskolai munkában is elismerjük, az esetleges nemzetközi siker, jutalom, amely a projekt honlapján is megjelenik, még tovább erősíti azt a hitet, hogy érdemes a projektben dolgozni, munkálkodni.
- Az infokommunikációs technológia bevonása a projektmunkába. A számítógépen felnőtt generáció mindennapos eszközeként használt számítógéphez – a feladatok változatos megoldása érdekében – a projekt résztvevői iskolai környezetben is hozzáférhetnek. A feladatok megoldása közös munkában zajlik, amely az egymást támogató-segítő jellegénél fogva szintén a tájékoztatlanabb társak felzárkózását segíti.
- A logikus és kreatív gondolkodás fejlesztése. Az érdekes, sokszor humoros, figyelemfelkeltő matematikai feladatsor és irodalmi szárnypróbálgatás a tárgy iránt kevésbé érdeklődő tanulókat is megmozgatja, növelve azok esélyeit is, akik a tanórákon nem jeleskednek e témakörökben.
- Igény a másik véleményének megismerésére, elismerésére és tiszteletben tartására. A projektfeladatok megoldása során mind itthon, mind a nemzetközi környezetben végzett munka során mindez észrevétlenül is érvényesül. A diákok megtanulják, hogy ne csak a kiemelkedő teljesítményt becsüljék, de a kevésbé sikerült törekvést is.
- Multikulturalitás. Az öt részt vevő ország tanulói más-más kultúrát képviselnek, különösen a spanyol és svájci diákok reprezentálnak rendkívül változatos kultúrát, sokszor egzotikus országokból származó szüleik révén. Diákjaink számára – leginkább a külföldi utazásokhoz nem szokott családi környezetből jövőeknek – ez önmagában is óriási élmény.

Az együttműködés során a spanyol partner osztotta meg a kollégákkal a konfliktuskezelésnek azt a módját, amelyben egy tanár (pl. ifjúságvédelemben felelős) vagy egy kortárs (mediátor) segítségével, közvetítésével sikerül megoldani diákok közötti konfliktushelyzeteket. A módszer hasznosítható a diákok közötti esélyegyenlőség megteremtésére is.

A HÁTRÁNYOS HELYZET SEM AKADÁLY

Lakatos Menyhért Józsefvárosi Általános Művelődési Központ, Budapest

A projekt koordinátora: Csere Margit

A projekt címe: Budapest–Clichy sous Bois: történeteink (Budapest–Clichy sous Bois: nos histoires)

A *Budapest–Clichy sous Bois: történeteink* témamegjelölő cím: a két település, városrész történeteinek, jelenkori történelmének közös vonásaira utal. A projekt francia koordinátor intézménye, a Collège Doisneau, Budapest Főváros Főpolgármesteri Hivatalának segítségével olyan iskolát keresett, ahol sok hátrányos helyzetű gyerek van, így találtak végül iskolánkra. A projektnek két fő célja volt. Egyrészt, hogy olyan gyerekek találkozzanak, akik valamilyen módon hátrányos helyzetűek, másrészt, hogy iskolájuk olyan városrészben legyen, ahol a környezeti hátrányok mérséklésére újjáépítés folyik.

Választott témáink, amelyekkel mindkét intézmény diákjai foglalkoznak, részei az iskolai tananyag-nak, és több tantárgyat is felölelnek: történelem, földrajz, irodalom, matematika, zene, művészettörté-net, és nem utolsósorban nyelvtanulás.

A francia gyerekek – akik közül mindannyian emigráns szülők gyermekei – angolt tanulnak, a magyarok pedig angolt és franciát is, ezért az egyik legfőbb célkitűzés az idegen nyelvi kompetencia fejlesztése mindkét fél számára.

A projekttermékek között is szerepel egy háromnyelvű kiadvány (angol, francia és magyar nyelven), ebben a gyerekek munkái jelennek meg. Tervezünk továbbá képzőművészeti kiállítást a közösen alkotott munkákból, valamint október 31-re elkészül a fotókiállítás is, amely részben a közös programokat mutatja be, részben pedig a két városrész rekonstrukciójának folyamatát.

A francia iskola legidősebb diákjai tizennégy évesek, ezért elsősorban a nyolcadikos diákjaink részvé-telére gondoltunk. Ők azonban kevesen vannak, sok köztük a túlkoros, így kiterjesztettük a részt vevő diákok körét, és bekapcsolódott a hetedik és a kilencedik évfolyam is. A hetedikesek a korcsoport miatt, a ki-lencedikesek pedig a francia nyelvtanulás miatt.

Az általános iskolás diákok mindegyike nyolcadik kerületi lakos, a Magdolna-negyedben, Józsefváros legszegényebb részében élnek, igen rossz körülmények között, többségében munkanélküli, roma száрма-zású emberek. A gimnáziumnak nincs beiskolázási körzete, kerületi diákok is jönnek, de a főváros más ré-szeiből, valamint az agglomerációból is járnak ide. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a hátrányos hely-zetű gyerekek együtt tanulnak azokkal, akiknek jobb az életkörülményeik. Az integrált oktatás nem-

csak intézményi szinten van nálunk jelen, hanem a gimnázium minden osztályában, beleértve a felnőtt tagozatot is.

A projektről tájékoztattuk a tanulókat és a szüleiket, ezek után indult el négy osztályban a munka. A pedagógusok tanórai keretben dolgozták fel a projekt témáit, differenciált foglalkozás segítségével. Nem mindenki akart részt venni, de hamar körvonalazódott az érdeklődők köre, akik önként és lelkesen dolgoztak.

Amikor elérkezett a csoportok találkozásának az ideje, már volt egy felkészült csapat, akik a francia diákokkal együtt részt vettek különböző iskolai és iskolán kívüli programokon. Az első találkozó ötnapos volt, a franciák látogattak el Budapestre május végén négy pedagógus kíséretében. Két tanárukat kivéve senki sem járt még Magyarországon. A visszajelzések azt mutatják, hogy elégedettek voltak az itteni programkínálattal, pozitív benyomásaik voltak a városról és a magyar gyerekekről.

Az, hogy Magyarországról kik utazhatnak Franciaországba, több szempont együttes vizsgálatával dőlt el. Elsősorban azok kaptak lehetőséget, akik dolgoztak a projektben. Aztán jött az a kérdés, hogy a szülő elengedi-e a gyermeket repülővel, lakhat-e Clichyben családjuknál. Az utolsó „szűrőt” az igazolatlan óra jelentette, azok jöhettek, akiknek nem volt igazolatlan hiányzásuk. Ezt a szempontot a tanulók is elfogadták, mert a megbízhatósággal mint kritériummal ők is egyetértettek.

A projekt két tanévre szól, jelenleg a felénél járunk. Sok ismeretünk van már a partnerekről, és rengeteg élményt is szereztünk. A 2010/2011. tanévben újra feldolgozzuk a kijelölt témáinkat, és a résztvevők körének kialakításánál is ugyanezeket a szempontokat követjük. Ebben a tanévben 10 napra látogat el hozzánk a francia fél, és mi is ugyanennyi időt töltünk el náluk.

A projektet az egész iskola magáénak érzi. Különösen az első utazás pozitív tapasztalatai adtak nagy lendületet a munkának. Pedagógiai szempontból ez azért hasznos, mert akik részt szeretnének venni benne, és szívesen elutaznának Franciaországba, igyekeznek megfelelni a válogatás szempontjainak. Az együttműködés elősegíti a nyelvtanulást is. Aki gyengén beszélt idegen nyelveket, az könnyen beláthatta a saját példáján tanulva, hogy ez nem elegendő. A gyerekek továbbra is leveleznek, van, aki franciául, mások angolul.

A projekt eredményeinek terjesztésében a helyi újság, a Józsefváros, valamint a Metropolis is segítségünkre volt. Ezen kívül a Lánchíd Rádió keresett meg bennünket a megjelent írások kapcsán, interjút készítettek a projekt magyarországi koordinátorával a projekt tartalmáról és az eddigi sikeres lebonyolításáról.

Projektünkben hátrányos helyzetű, periférián élő gyerekekkel foglalkozunk, de küzdünk a hátrányok ellen, amiben közvetve az Európai Unió támogatása is megjelenik. Kiemelten fontosnak tartom, hogy olyan gyerekek között jött létre kapcsolat, sőt barátság, akik a pedagógia kifejezésével élve „nehezen kezelhetőnek” tekinthetők. Valóban több figyelem és szakértelem kell a nevelésükhöz, oktatásukhoz, de szeretném eloszlatni azt a tévhitet, hogy az ilyen gyerekek kontraszelektált pedagógusok által csakis alacsony színvonalú oktatásban részesülhetnek.

Intézményünk számára hírnevet jelent a projekt, de nekünk a legfontosabb továbbra is az, hogy az ide járó diákok elégedettek legyenek, és a szülők támogassanak bennünket.

SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ TANULÓK TÁRSADALMI INTEGRÁCIÓJA

Martin János Szakképző Iskola, Miskolc

A projekt koordinátora: Horváth Zsófia

A projekt címe: Sajátos nevelési igényű tanulók esélyeinek javítása szakmai fejlesztésükön keresztül

Iskolánk egy angol és egy török partner iskolával közösen valósította meg 2005–2008 között a *Sajátos nevelési igényű tanulók esélyeinek javítása szakmai fejlesztésükön keresztül* című projektet. A projekt témáját az intézményi kitüntetett célok minőségi szintű megvalósítása érdekében választottuk, illetve hangoltuk össze, melyek az alábbiak:

- kompetenciaalapú nevelés és oktatás megvalósítása, biztosítása;
- kulcskompetenciák fejlesztése;
- a munkába álláshoz és az önálló életkezéshez szükséges ismeretek nyújtása;
- olyan szakmai kompetenciák közvetítése, melyek birtokában az iskolapadból kikerült fiatalok alkalmassá válhatnak a munkaerő-piaci integrációra, önálló munkavállalásra;
- inkluzív oktatás, nevelés megvalósítása;
- befogadó intézmény, melynek pedagógiai gyakorlatában megjelennek a differenciált és az egyéni fejlődést biztosító tanulásszervezési, módszertani eljárások;
- egyéni tanulási utak biztosítása, személyre szabott értékelési rendszer, a társadalmi esélyegyenlőség érdekében.

Az ismeretközvetítés középpontba helyezi a tanulók tudásának, képességének, kompetenciáinak, személyiségének fejlesztését, tanulóközpontú, magas színvonalú, a munkaerőpiac igényeihez rugalmasan alkalmazkodó, az oktatás változásaira nyitott, eredményes és hatékony szakmai munka folytatása érdekében.

A projekt közvetlen célcsoportjai a projektben részt vevő tanulók és pedagógusok, a közvetett célcsoportot pedig a szülők, az iskola valamennyi diákja és pedagógusa, alkalmazottja, munkáltatók, a fenntartó és egyéb iskolák jelentették.

Esélyteremtés

A projekt a fogyatékos, sajátos nevelési igényű gyerekek esélyegyenlőségének növelését célozta meg. Az együttműködés témaköre átfogóan koncentrált a sajátos nevelési igényű tanulók társadalmi integrációjára, a társadalmi kirekesztés elleni küzdelemre és továbbtanulási, valamint munkavállalói esélyeik javítására, szakmai, interkulturális, idegen nyelvi és IKT készségeik fejlesztésén keresztül. Hozzájárult az életvezetési és szociális fejlődési készségek elsajátításához, mindez elősegítette az oktatásban és a közösségekben való teljes és egyenrangú részvételt. Új ismeretek, technikák átadására, illetve átvételére került sor

az integrációval és inkluzív neveléssel kapcsolatban. A koordináló angol intézményben a már régóta használt projekt módszerek alkalmazását is sikerült elsajátítanunk, valamint a közös projekttevékenységek során az iskola pedagógusai közelebb kerültek a kompetenciaalapú oktatáshoz is. A nemzetközi tapasztalat alapján a portfólió-rendszer is beépült a tanítás-tanulás folyamatába, mely a tanulók nyílt munkaerő-piaci integrációját és munkavállalási esélyeit is segíti.

A művészeti oktatást (textil, mozgásművészet), amelyet nagy érdeklődés kísért a tanulók körében, és a projektoktatást beépítettük tantervünkbe és tanórán kívüli tevékenységeinkbe. A rehabilitációs munkában új eszközként bevezettük a fito- és sensory terápiát. A szakképzésben tanulók részére a szervezőnapló vezetését kezdeményeztük, mely tartalmazza a diákok vállalásait, tevékenységeit, eredményeit, hosszú és rövid távú céljait, karriercéljait, tantárgyankénti kulcsképeségeit, egyéni fejlődési terveit, önálló életvezetésük és önszervezési képességük fejlesztésének menetét.

Az utógondozói programba külföldi munkaügyi mintákat adaptáltunk, illetve alkalmazunk, valamint a szakmai gyakorlatban is alkalmazzuk a sajátos nevelési igényű fiatalok foglalkoztatásának külföldön szerzett tapasztalatait. A projekt során megismerkedtünk egymás munkakultúrájával, természeti és kulturális értékeivel is. A projektpartnerekkel olyan közös kirándulásokat, városnézéseket, kézműves foglalkozásokat, idegen nyelvű színdarabok bemutatását illesztettük be a programba, amely segítette az interkulturális kommunikációt, az ismeret- és élményszerzést.

Módszerek és eredmények

Az iskola élete számos új elemmel gazdagodott, az oktatásban meghonosodott a kompetenciaalapú oktatás és a projekt módszer. Bővültek a külső kapcsolatok, és a nemzetközi projekt folyamatának bemutatása, a termékek kiállítása révén nőtt az iskola ismertsége. Ez fontos lépés volt a környezet befogadóvá alakítása szempontjából. A projekt eredményei fokozatosan beépültek az iskola pedagógiai programjába, a helyi tantervbe, a szakmai programba, az egyes tanmenetekbe, a projekttervekbe, a témahetekbe, a tanórai foglalkozásokba, illetve a tanítás-tanulás folyamatába. Nagy figyelmet fordítottunk a projekt eredményeinek terjesztésére városi, regionális és országos szinten egyaránt, a média rendszeresen bemutatta az együttműködést.

A projektet sokszínű módszertan alkalmazásával lépésről lépésre, tudatosan felépítve valósítottuk meg. Az intézmény évek óta arra törekszik, hogy tanulói számára a legkorszerűbb ismereteket, a munkaerőpiacra való boldoguláshoz szükséges tudnivalókat adja át. Ennek elérését a három ország közös együttműködése nagyban elősegítette. A projekt tapasztalatai az intézmény képzési munkájába kitűnően integrálhatók, és azoknak köszönhetően a tanulók számára elérhetővé vált az európai szintű gyakorlati képzés.

Kiválóság

A program aktív együttműködést teremtett a partnerekkel a sajátosságokhoz igazodó gyakorlat, eszköz-tár, folyamatfejlesztés kialakítása, kipróbálása, a reflexiók beépítése terén. Segítette a vezetői elkötelezettséget, a nevelőtestületi nyitottságot, a változások bevezetését az intézményben.

Az együttműködés során alakuló intézményfejlesztési-intézményi-intézményközi együttműködési rendszer ösztönzi a pedagógusokat új, a tanulási környezetet és a fejlesztést elősegítő módszerek kidolgozására, eszközök fejlesztésére, azok bemutatására és cseréjére a programban részt vevő többi intézménnyel, melyhez jó alkalmakat teremtenek a közös találkozók. Az együttműködés a meglévő szolgáltatási rendszerek mellett erősíti az intézmény szakmai és társadalmi presztízsét, kapcsolódik az iskolai kompetenciafejlesztéshez, az életpálya-építési folyamatokhoz. Mindemellett szélesre tárja a kapcsolat-rendszert, így értékes partnereket vonz az intézmény látókörébe.

Móricz Zsigmond Általános Iskola, Nyíregyháza

A projekt koordinátora: Jócsákné Simon Zsuzsa és Demeterné Bodnár Judit

A projekt címe: Inclusive practice

A projektben egy holland, egy német és egy angol általános iskola dolgozott együtt a magyar partnerrel. Mind a négy iskola magára vállalta hátrányos helyzetű, illetve speciális nevelési igényű tanulók oktatását is.

A projekt előkészítése a holland iskola meglátogatásával indult, amelyet követően a közös tanácskozáson megállapítottuk, hogy a négy iskola közös gondja a hátrányos helyzetű és sajátos nevelési igényű gyerekek nevelése, oktatása. Ezért a mozgás- és hallássérült, a bevándorló, az anyagi hátrányokkal küzdő, de tehetséges gyerek kezelését állítottuk pályázatunk középpontjába. Megállapodtunk abban, hogy milyen közös alkotást fogunk együtt készíteni. Így született meg az *Inclusive practice* című pályázat.

A projekt célja az esélyegyenlőség biztosítása a különböző képességű és szükségletű gyerekek számára, illetve az integrált oktatás megvalósítása, valamint tapasztalatcsere, tanterv bővítése e témakörben.

Egymás között felosztottuk a feladatokat. A holland intézmény koordinátori, az angol intézmény adminisztrációs feladatokat lát el, a német intézmény az intézményükben folyó kísérleti oktatás megismertetésére vállalkozott, mi pedig az angol és német nyelvű levelezést, az e-mailezés beindítását, koordinálását vállaltuk a tanulók segítségével. Feladatunk még új módszertani ötletek gyűjtése és továbbítása volt a partner iskolákba. Célul tűztük ki, hogy az elkövetkezendő három évben a négy iskola kölcsönösen nyújtson segítséget az integrált oktatás fejlesztésében.

A német iskola egy érdekes kísérleti oktatást vezetett be, amely azon alapul, hogy az első és a második osztályos tanulók összevont osztályban tanulnak. A kísérlet lényege az intenzív megértésen alapuló és az egyéni ütemben haladó tanulás. Az oktatást az integrált didaktikára alapozva tervezték meg.

A kitarás, az új ismeretek iránti érdeklődés és a koncentrált együttgondolkodás jellemzi a gyerekeket. Nagyobb toleranciával viszonyulnak egymáshoz, mivel a különböző életkorú és fejlettségű közösségben jobban kell alkalmazkodni a közösség szabályaihoz. Az oktatás egyik célja, hogy a különbözőséget inkább lehetőségnek kell tekinteni, mint akadálnak. Ebben az integrált oktatásban minden gyerek az egyénre szabott tanulási folyamat részese, amelyben a saját képességeinek megfelelő ütemben és mértékben ala-

kítják ki a számára megfelelő mennyiségű és minőségű feladatokat. A tanuló önmaga állapítja meg: „Ezt már tudom. Ezt még meg kell tanulnom. Ezt még gyakorolnom kell. Milyen segítségre van szükségem? Melyik segítőtársat válasszam, akivel ezt meg tudom tanulni?”

Megváltozott a tanár szerepe is. Nagyon alapos előkészítő munka után a tanár az oktatás folyamatában mint a tanulók kísérője vesz részt.

A holland partner fogyatékosok speciális képzésével is foglalkozik, oktatásuk a szociális-érzelmi, kognitív, érzékszervi, motorikus és kreatív képességek fejlesztésére irányul. Céljuk, hogy önállóbbá tegyék a gyerekeket, ezért megtanítják őket felelősséget vállalni a munka elvégzéséért és a tananyag elsajátításáért.

Az angol partneriskola sajátossága, hogy az intézmény óvoda és iskola is egyben, így könnyebb az óvodából az iskolába való átmenet. Speciális képzést igénylő gyermekek – mozgás-, illetve hallássérültek – és hátrányos helyzetű gyerekek is járnak az intézménybe. A hátrányos helyzet oka legtöbb esetben a szegénység, a munkanélküliség, valamint a szülők alkohol- és drogp problémái. A problémás szülőknek rendszeresen tartanak foglalkozásokat a helyes nevelésről és életvitel kialakításáról gyakorlati példák segítségével. A nevelők megpróbálnak a hátrányos helyzetű gyerekekre jobban odafigyelni, szeretettel, diszkréttelemmel nevelik őket, mert éppen ezeket nem kapják meg otthon.

A mi iskolánk a hátrányos helyzetű gyerekek tehetséggyonozó tevékenységére épül, tanulóink 34%-a valamilyen okból hátránnyal indul. Az elsődleges gond a családok anyagi helyzetéből adódik, illetve a csonka családok, a munkanélküliség a probléma forrása. Ezen jó képességű gyerekek szülei nem tudják finanszírozni a magánjellegű nyelvi képzést, a speciális foglalkoztatást. Ezért a mi intézményünk az egyedi képességmérés tapasztalatai alapján többletet nyújt a családi helyzetből adódó hátrányok kiegyenlítésére. Sikerélményt biztosít, önbizalmat ad az életben való helytálláshoz. Nevelő-oktató munkánk szerves részévé vált az egyéni differenciált készségfejlesztés. Többletet nyújtunk a korszerű ismeretek közül informatikából, idegen nyelvekből, matematikából a problémamegoldó gondolkodásmód, önállóság, kreativitás fejlesztésében, napi testmozgással kialakítjuk gyermekeinkben a mozgás iránti igényt, hogy felnőtt életükben is természetes lételemükké váljék az egészséges életmód, a mozgás szeretete, művelése.

www.moricziskola.hu

**„A TEHETSÉGET NEM LEHET TEREMTENI. A TALAJT,
A LEHETŐSÉGET LEHET TEREMTENI, AHOL A TEHET-
SÉG KIBONTAKOZHAT, KIALAKULHAT.”
(NEUHAUS)**

Teleki-Wattay Művészeti Iskola, Pomáz

A projekt koordinátora: Polányiné Takács Judit

A projekt címe: INPLUDI (INtegration, PLUrality, DIversity) 2001–2004

A tanulási és beilleszkedési nehézségekkel küzdő, speciális nevelési igényű tanulók segítése volt az elsődleges célja az INPLUDI projektünknek. Fontosnak éreztük, hogy az Európa különböző részein kialakult gyakorlatok összehasonlításával, tapasztalatok szerzésével közös módszertani eszköztárat hozunk létre számukra. A program foglalkozott a hátrányos helyzet valamennyi formájával: a bevándorlók gyermekeinek beilleszkedési nehézségeivel, az eltérő nyelvi és kulturális háttérrel, a nemzeti és etnikai kisebbségekkel, egészségügyi problémákkal, fogyatékkal élőkkel, valamint szociálisan hátrányos helyzetűekkel. A projekt ráirányította a figyelmet ezen gyermekek nevelésének, oktatásának problémáira, a velük való bánásmód fontosságára. Egy-egy sor olyan gondolatot, és ezek eredményeképpen olyan intézkedéseket indított meg, amelyek megkönnyíthetik a speciális nevelést, oktatást igénylő tanulók kiválasztását, tanítását, fejlődésük irányának kijelölését.

Esélyteremtés

A tanulási nehézségekkel küzdő növendékek esetében azt találtuk leginkább célravezetőnek, ha olyan zenei területre irányítjuk őket, ahol ezek a problémák kevésbé akadályozzák előrehaladásukat (pl. népi ének), és az ezáltal nyert sikerélmények sarkallják őket „magasabb csúcsok leküzdésére” is. Kiemelkedően eredményes az ilyen, valamint a viselkedési-beilleszkedési zavarokkal küzdő tanulók bevonása különböző csoportos zenei tevékenységekbe, mindenekelőtt a zeneszínjátszásba.

Súlyosabb egészségügyi problémával élő gyermekek ritkán fordulnak elő iskolánkban, a velük való foglalkozás azonban a projekt kiemelt feladata volt, és ezen a téren igen sokat köszönhetünk a projekt által nyert tapasztalatoknak. Egy halláskárosult növendékünk esetében például kimondottan jótékonyan bizonyult a közösségben való zenetanulás. Egy gyengénlátó tanulónk számára speciális anyagokat és egyéni tantervet készítettünk. Az ilyen esetekben különösen fontos a projektmunka során életre hívott „INPLUDI tanári team” működése: a problémás gyereket tanító szaktanárok (hangszeres tanár, szolfézsztanár, együttesvezető) rendszeresen kicserélik tapasztalataikat, és közösen határozzák meg a követendő utat.

A szociálisan hátrányos helyzetű tanulók számára a zeneiskola a térítési díj-kötelezettség terén igyekezett segítséget nyújtani. (A zeneiskolai képzés törvényileg térítésköteles: a tanulók – életkortól függően – az egy főre eső szakmai költségek 10–30%-át kötelesek megtéríteni. Nálunk ez a 6–18 éves tanulók esetében kb. évi 15 ezer, míg 18–22 éveseknél 45 ezer Ft.) Deklarált célunk volt, hogy átmeneti vagy tartós anyagi nehézségek miatt egyetlen gyerek se kényszerüljön lemondani a zenetanulásról, ha arra igénye van. Ezért lehetőségeinken belül különböző kedvezményekkel (részletfizetés, részleges vagy teljes díjmentesség) támogattuk és támogatjuk a rászorulókat. Ennek köszönhetően még nem volt olyan növendékünk, aki pusztán anyagi okokból kényszerült volna a zenetanulás feladására.

A nemzetiségi tanulók segítése terén az eredmények kiválóak: a hangszerválasztásnál messzemenően figyelembe vettük a saját kultúrájuknak megfelelő hangszer tanulása iránti igényt. Hagyományaik ápolását lehetőleg az adott nemzetiségből származó tanár irányítása alatt működő együttességekben segítjük. Pomázon ez leginkább a szerb nemzetiség esetében jellemző, mivel talán ők kötődnek legerősebben eredeti hagyományaikhoz (sokuk a családi érintkezésben ma is a szerb nyelvet használja), és többnyire ebben a csoportban fordulnak elő bevándorlók is. Saját zenei hagyományaik mellett természetesen a magyar és az európai zenekultúrával is megismerkednek. Hasonlóképpen a pilisszentkereszti szlovák nemzetiségű növendékek számára is lehetővé tesszük, hogy zenei tanulmányaikban kiemelt helyet kapjon saját nemzeti zenéjük. Az ottani tanítványainkból alakult *Tót party* (szlovák zenét játszó, kis létszámú hangszeres együttes) évek óta sikerrel szerepel különböző rendezvényeken.

Módszerek és eredmények

Első közös projekttermékünk a 2001 őszén elkészült videó-bemutakozás volt: minden részt vevő iskola 5–10 perces videómontázsban adott képet magáról, amit aztán a koordinátor intézményben közös videókazettán összesítettek. Még ugyanebben a tanévben elkészült egy közös prezentáció is, amelyen az egyes országok oktatási rendszere, valamint a sajátos nevelési igényű tanulókkal való foglalkozás módja volt látható.

A második projektév terméke a befogadási terv (reception plan), egy pontosan megtervezett feladatsor, amelynek célja az iskolába újonnan érkező hátrányos helyzetű tanulók problémáinak mind teljesebb feltérképezése és beilleszkedésük segítése. 2003 tavaszán született meg a projekt saját weblapja, mely megtekinthető a www.angelfire.com/super2/inpludi címen.

A részt vevő iskolák tanulói posztereket készítettek *Mit jelent számunkra a különbözőség?* témában. A poszterek annyi példányban készültek el, hogy azokat egyidejűleg az összes partner iskolában be lehetett mutatni. Minden iskola létrehozott egy-egy produktumot a különbözőség-befogadás-barátság témában. Ez többnyire egy-egy könyv és a hozzá kapcsolódó munkafüzet volt. Szicíliai partnerünk témául a Pinokkiót választotta, Észak-Olaszországban a fehér és fekete báránnyról szóló mesét dolgozták fel, a romániai iskolában maguk a diákok írták meg a mesét, készítették el az illusztrációkat, és szerkesztették meg a könyvet és munkafüzetet. A bolgár partneriskola egy népmese színpadra állításával tette érthetőbbé diákjai számára a különbözőség és a befogadás jelentőségét. Művészeti iskola lévén mi is a színpadi megoldás felé fordultunk. Úgy döntöttünk, hogy programunkba illesztjük a közösségi befogadás-elutasítás nagy drámáját, *Kipling: A dzsungel könyve* című művét. Mivel ennek létezik hazánkban ismert zenés színpadi feldolgozása (Dés László és Geszti Péter munkája), ezt állítottuk színre.

Találkozóink és közös munkáink arra biztattak minket, hogy a problémára fókuszálva eredményeket érhetünk el olyan területeken is, ahol eddig csak fáradságos munkával haladhattunk. Új didaktikai anyagokat állítottunk össze (pl. gyengénlátók számára nagyított kivonatokat), és tematika szerint csoportosít-

va összeállítottunk egy olyan gyűjteményt, mely alapfokon a meglévőnél sokkal nagyobb és színesebb anyagot kínál, így növelve a lehetőséget a „testre szabott” tanmenet megválasztására.

A bevándorlók oktatásával kapcsolatos integrációs-pedagógiai tapasztalatot is hasznosítani tudtuk: a Szerbiából menekült és magyarul alig tudó növendékünket olyan csoportba osztottuk be, ahol szintén szerb anyanyelvű, de magyarul már kiválóan beszélő társa segítségével lehetett úgy a kezdeti nyelvi nehézségek, mint a közösségbe való beilleszkedés terén. Ez az integráló törekvés sokszor nem is konkrétan szakmai-módszertani, hanem iskolaszervezési feladatként jelenik meg, és mindig eredményes: bármiféle hátrányos helyzet esetén a közösségi tevékenységben való részvétel pozitív hatással van a személyiségre.

További értékes tapasztalat, hogy a problémás tanulók útját eredményesebben lehet egyengetni, ha az őket tanító tanárok szorosabban együttműködnek ezen a téren, és ezt a feladatot csapatmunkaként végzik. Ebben a csapatban feltétlenül szükség van a gyermekek szüleire is.

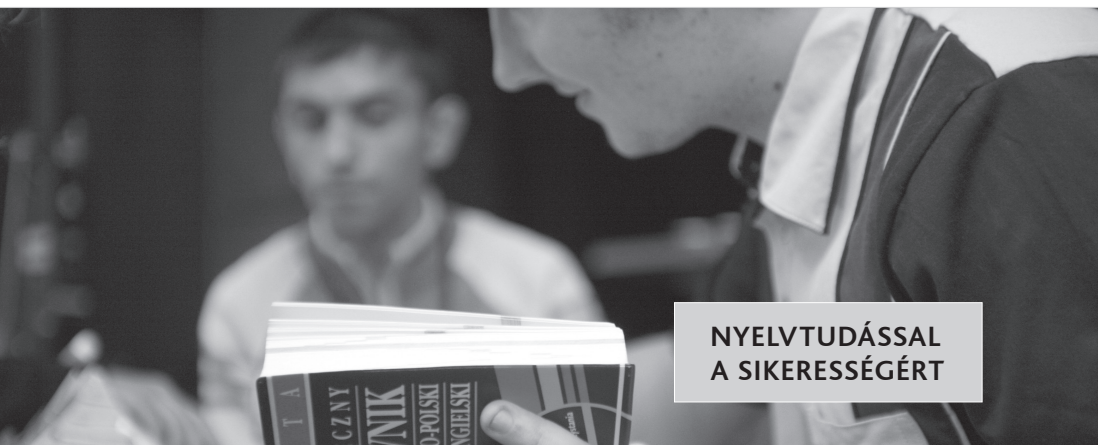
Napjainkban folyamatosan változik a társadalmi, kulturális, gazdasági környezet melyben élünk. Ezt támasztja alá a gyermekek idegrendszeri fejlődésének megváltozása, aminek az egyik oka az elmúlt évtizedben végbement technikai forradalom. Átalakult a hétköznapi tevékenységeik struktúrája, a szüleikkel, embertársaikkal való kommunikációs szokások, szerepek megváltoztak. Nekünk, pedagógusoknak képesnek kell lennünk arra, hogy mérni, érzékelni tudjuk ezt a változási irányt, kezelniünk és alkalmazkodnunk kell ezekhez pedagógiánkkal, tanítási formáinkkal is. Ezeket a változásokat azért fontos és szükséges felmérni, mert ha időben nem reagálunk, nagy szakadék keletkezhet a pedagógia, az oktatás és a tanulói, szülői, fenntartói igények között. Ehhez a munkához elengedhetetlenül szükség van mások tapasztalataira, szélesebb látókörre és európai összefogásra.

Kiválóság

A projekt legnagyobb erénye a közös gondolkodás, a közös megoldás és az új utak keresése, a közös jövő építése. A Comenius iskolai együttműködések pályázatban való részvételünk az iskola megújulását, a tantestület alkotó munkára való inspirálását, a pedagógusok látókörének bővülését eredményezte.

www.angelfire.com/super2/inpludi

NYELVTUDÁSSAL A SIKERESSÉGÉRT

Terézvárosi Kereskedelmi Szakközépiskola és Szakiskola, Budapest

A projekt koordinátora: Szűcs Marianna

A projekt címe: Language a vehicle for success

Finn, spanyol és két török partnerrel közösen fogtunk bele projektünkbe. A hibás nyelvtudás vagy a nyelvtudás hiánya komoly hátrányt jelent nemcsak egymás kultúrájának elfogadásában, hanem a munkavállalást is megnehezíti. Egységes cél volt az általános és szakmai nyelvtudás és nyelvi kompetenciák fejlesztése és a gyakorlatba való átültetése, a diákok nyelvtanulás iránti motivációjának emelése, ezáltal a tanulók a munkaerőpiacon biztosabb idegen nyelvtudással rendelkeznek majd. A tanárok számára tapasztalatcsere, újabb módszerek elsajátítását és cseréjét jelentette a projektmunka. Minden résztvevő számára kihívás volt a multikulturális közegben való hosszú távú együttműködés és a közös projekttermék létrehozása.

A partneriskolákban szociálisan hátrányos helyzetű tanulók is tanulnak, akiknek a projektben való részvételét támogattuk, valamint egyenlő lehetőséget biztosítottunk számukra ahhoz, hogy megismerjenek más kultúrákat, találkozhassanak külföldi diákokkal, tapasztalatot szerezhessenek egy nemzetközi munkában. Ha nem volt lehetőség külföldi tanulmányúton való részvételle, a budapesti találkozón mindenki kipróbálhatta magát, így egy következő projekt keretében szervezendő külföldi projekttalálkozóra már bátrabban jelentkezhettek.

Természetesen a hazai projekttevékenységekben mindenki aktívan részt vett. Különösen sikeresek voltak a videófelvétel-készítő tevékenységek, többen a programok megszervezésében vállaltak nagy szerepet. A diákokat leginkább a külföldi tanulmányutakon való részvétel lehetősége ösztönözte, de annak a lehetősége is motiváló volt, hogy a munka során e-mailben, illetve chat segítségével kapcsolatot tarthattak a külföldi diákokkal. A nemek közötti esélyegyenlőséget is biztosítottuk a fiúk és lányok egyenlő bevonásával a projektbe.

Az együttműködés hatékony volt, folyamatosan tartottuk a kapcsolatot egymással az interneten. Minden partneriskola szervezett egy projekttalálkozót a tanárok és diákok számára. A találkozókra a diákok prezentációkon, csoportmegbeszéléseken, kiállításokon számoltak be az elvégzett munkájukról. Minden egyes projekttalálkozó után a megvalósításban részt vevő diákok értékelő kérdőívet töltöttek ki, illetve írásban is kifejtették véleményüket, valamint javaslataikkal, ötleteikkel is formálták a megvalósítás folyamatát.

A projekt nem csak ténybeli tudásfejlesztést jelentett a diákok számára, hanem pozitív hatással volt egész személyiségükre is. Kommunikációs készségük sokat fejlődött az idegen nyelv folyamatos használatának köszönhetően, és nyelvórákon is bátrabban nyilvánultak meg. A külföldi családoknál történő elhelyezés feltétlenül növelte szociális érzékenységüket, és az adott ország szokásaival, kultúrájával is megismerkedhettek. Ehhez járult hozzá az is, hogy minden találkozóra a diákok különböző bemutatókat készítettek saját országuk leghíresebb embereiről, speciális ételeiről, helyi szokásairól. Az idegen nyelven előadott prezentációk és a külföldi diákokkal zajló csoportmunkák erősítették önbizalmukat, növelték az IKT készségeiket. A projekt leginkább az idegen nyelvek tanulása iránti motivációjukat növelte, és a diáktársakra is nagy hatással voltak ezen a téren.

Lényeges megemlíteni, hogy a tanórákon nem túl aktív és kevésbé szorgalmas tanulók ügyesen teljesítettek a projektben, és így több sikerélményhez jutottak a tanórákon kívül. A diákjaink számára újabb barátságokat, további kapcsolatokat is jelentett a projekt.

A külföldi partner iskolákkal közösen történő projektmunka során megismerkedtünk nemcsak az adott ország oktatási rendszerével, az iskola felépítésével, hanem az ottani kollégákkal is többször konzultáltunk, tapasztalatot cseréltünk a pedagógiai problémákkal és azok hatékony megoldásával kapcsolatban. Az óralátogatásokon tanítási módszerekről, azok hatékonyságáról is beszéltünk, és miután az egyik témánk a házirendek összehasonlítása volt, így érdekes és hasznos volt összehasonlítani azokat, és a tapasztalataink alapján ötleteket cserélni.

Az iskola egész életére nagyon pozitív hatással volt a projektben való részvétel, ugyanis mára már hagyomány a külföldi partnerekkel való kapcsolattartás és együttműködés. Az iskolavezetés teljes mértékben támogatta a munkánkat, zökkenőmentes volt a helyettesítés, a helyiségek és programok biztosítása, az együttműködés a gazdasági hivattal. Szülői értekezleteken beszámoltunk az iskolában folyó projektmunkáról, és folyamatosan tájékoztattuk a szülőket az eredményekről. A budapesti projekttalálkozóan a szülők segítségével tudtuk elhelyezni a külföldi diákokat, és a szülők is aktívan részt vettek a szabadidős programok szervezésében és megvalósításában. A Sulibörzén más intézmények és leendő tanulóink is tájékozódtak a programról, és pozitívumnak tekintették iskolaválasztásukkal kapcsolatban.

Az együttműködés hatására fejlődött a tanulók nyelvtudása, fejlődtek az IKT eszközök használatához kapcsolódó készségeik, növekedett szociális érzékenységük, elfogadásuk és toleranciájuk más kultúrák iránt. Ezt közvetítették ismerőseik és családjuk felé is, motiváltságuk és önbizalmuk is erősödött, bővült a partner országokról és azok kultúrájáról való ismeretük. A hosszú távú kapcsolattartás egyik szép példája, hogy egy finn tanuló a projekt hatására Budapesten töltötte nyári szakmai gyakorlatát egyik tanulónk édesapjának vállalkozásában.

Érdeemes felkészülni a különböző országok és kultúrák sokféleségére és valóban különböző munkakultúrájára, szociális és társadalmi különbségekre. A tanárok oldaláról is érhetnek bennünket meglepetések, hiszen annak ellenére, hogy tudatában vagyunk bizonyos jellegzetességeknek, a konkrét együttműködés során ezek a különbségek több empátiát, türelmet és elfogadást kívánnak meg tőlünk, mint amire előzetesen felkészültünk. Véleményem szerint éppen ez a kiszámíthatatlanság által lesznek ezek a programok vonzóak, ami miatt nagyon szeretünk részt venni bennük.

KOMMUNIKÁCIÓ TESTBESZÉDDEL

Vakok Óvodája, Általános Iskolája, Speciális Szakiskolája, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye, Diákotthona és Gyermekeotthona, Budapest

A projekt koordinátora: Kurtz Mária

A projekt címe: A testbeszéd mint a súlyosan látássérült gyermekek társadalmi integrációját segítő eszközrendszer (Bodily expression as for social inclusion for visually impaired children)

A *European Network for Visually Impaired Training and Education and Research (ENVITER)* nemzetközi szervezet egyik konferenciáján vetődött fel olyan program kifejlesztése a vak tanulók részére, amelyvel segítséget nyújthatunk sikeres önkifejezésükhöz, szocializációjukhoz, a valódi társadalmi integrációjukat akadályozó tényezők leküzdéséhez. A projekt megvalósításához kapcsolódott Magyarországon kívül, Franciaország és Románia is.

Az egyéni bánásmódot igénylő embertársaink – köztük a látássérültek – segítség nélkül csak nehézségek árán tudnak beilleszkedni társadalmunkba. A vak emberek esetében a kommunikáció felvétele, de fenntartása is komoly gondokat okoz a másik fél metakommunikációja, testbeszéde, jelenléte érzékelésének hiánya miatt. Így érthető, hogy kevésbé nyílnak meg, visszahúzódnak, mint „ép” társaik, és legtöbbször csak a hasonló problémákkal küzdő „sorstársaikkal” barátkoznak szívesen. Programunkban olyan tevékenységi formákkal ismertetjük meg a célcsoportot, melyek elsajátítása, gyakorlása során kitágul világszemléletük, a tanult technikák alkalmazása során bátrabban nyilvánulnak meg, a társas érintkezésben kezdeményezőkésségük megnő.

A projekt közvetlen célcsoportját a programban részt vevő 11–15 éves vak tanulók alkotják, akik később, a mindennapi életben, társaikkal történő kommunikációjukban közvetíteni tudják a foglalkozásokon tanultakat. E gyakorlati alkalmazás lehetővé teszi, hogy kortársaikkal, de más látássérültekkel is megismertessék a tanult tevékenységeket, technikákat.

A projekt fő témája a testbeszéddel, a ritmussal, a zenével és a mozgással ötvöző tevékenységekkel történő kommunikáció volt, ezáltal a vak gyermekek egymással, illetve a látó társakkal való kapcsolatteremtési nehézségeinek oldását tűzte ki célul. A saját test, illetve egymás testének megismerése játékos formában, relaxációs helyzetben valósult meg, ritmussal és zenével kombinálva nagyon sok gátlást oldott fel a tanulóknál, segítve ezzel mindennapi megnyilvánulásait, önkifejezésüket és a társak megismerését.

A projekt során tanult tevékenységek nagyban hozzájárulnak tanulóink társaságban történő közvetlenebb, bátrabb megjelenéséhez, kezdeményezőképességük fejlődéséhez verbális kapcsolatfelvételen, könnyebben nyilvánulhatnak meg, ezzel segítve társadalmi beilleszkedésüket és növelve esélyegyenlőségüket. A program elemeinek elsajátítása során nemcsak az elfogadtatást, hanem az elfogadás technikáit is megtanulják játékos formában, hisz a kölcsönös, egyenrangú partneri viszony alapfeltétele a jól működő kommunikációnak.

A gyerekek motivációját erősítette, hogy olyan könnyen végrehajtható, de izgalmas, tréfás, vidám gyakorlatokat kínáltunk számukra, amelyek újszerűségükkel kíváncsivá tették őket. A jó hangulatú foglalkozásokon különösebb nehézség nélkül oldották meg a feladatokat, így az önbizalmuk is erősödött. Egyre nagyobb kedvvel és lelkesedéssel fogadták a foglalkozásokat, felszabadító és örömteli játékként élve meg azokat.

A programban részt vevő oktatók intézményünk napi tevékenységébe is beépítették a projekt során alkalmazott egyes „bevált” módszereket, technikákat. Ezeket megismertették más kollégákkal is, így más tanulók is részesei lehetnek a már kipróbált és eredményesen alkalmazott gyakorlatoknak. Továbbá a projekt oktatói nemcsak a közvetlen célcsoportban, hanem napi rendszerességgel saját osztályaikban, csoportjaikban is alkalmazzák egy-egy kipróbált módszert, elemet, felhasználva a programban már részt vevő gyerekek közreműködését.

Rendszeres, testtel való kommunikációs foglalkozásokat vezettünk be a tanulók tanórán kívüli tevékenységei közé, valamint bizonyos tantárgyak esetén – magyar nyelv és irodalom, történelem, ének-zene, matematika, osztályfőnöki – a tanórák menetébe is beillesztettük a kommunikáció non-verbális lehetőségeinek alkalmazását, a mimikai és nagymozgások, a zene, a ritmus a tánc elemeinek felhasználásával.

A projekt módszertani elemei közül kiemelt jelentőségűnek érezzük a saját testkép kialakítását, a komfortzóna tágítását, a hangfelismerést, a kontakt-improvizációkat, a társas együttmozgást, a mozgásos térfelismerést.

A projekt előrehaladtával a közvetlen célcsoportnál a kitűzött célok látványos eredményeket mutatnak. Tanulóink mindennapi tevékenységük során bátrabban nyilvánulnak meg, kommunikatívabbak, kezdeményezőbbek, nemcsak kortársaikkal, de más korosztályúakkal is, köztük látókkal is szívesen felveszik a kapcsolatot.

A részt vevő gyerekek számára kitágult a világ azáltal, hogy más országok képviselőivel találkozhatnak, és megismerhetik egymás kultúráját, szokásait, tapasztalatait. A projekt nyelve az angol, így kiváló lehetőség nyílik nyelvyakorlásra is. Emellett a részt vevő országok nyelvét – a franciát és a román nyelvet – is nagy érdeklődéssel tanulmányozzák diákjaink, és néhány alapvető kifejezés erejéig ezekkel is megismerkedhetnek.

A projektben részt vevő gyerekek között valódi érzelmi kötődések alakultak ki a közös programok során, valamint az intenzív kiscsoportos foglalkozások eredményeként olyan erős csoportkohézió jött létre, amire a rendelkezésre álló viszonylag rövid idő miatt nem is számítottunk.

A projekt idején megkezdett kommunikációt fejlesztő foglalkozásokat szeretnénk a jövőben is folytatni és továbbfejleszteni újabb vak gyermekek és érdeklődő kollégák bevonásával.

A projekt új oldalról közelít a fejlesztési lehetőségekhez. A program eredményeként a vak gyermekek idegen környezetben kialakuló bizonytalanságának, gátlásainak hihetetlen mértékű oldása nagyon rövid időn belül, szinte maradéktalanul megvalósult. Önismeretük, énképük megerősödött, nyitottabbá és befogadóbbá váltak egymás és a világ iránt.

MEGSZÓLALNI, MEGNYÍLNI

Vörösmarty Mihály Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, Debrecen

A projekt koordinátora: Seressné Barta Ibolya

A projekt címe: „Beszélek, tehát vagyok” – szóbeli kompetenciák fejlesztése

(“I speak therefore I am” – the development of oral competences in pupils as a way of enriching their personality, achieving success in social life and opening oneself to the outside)

Lengyel és francia partner iskolánk már korábban is dolgozott együtt egy előző projektben, ahol olyan eszközök kidolgozására törekedtek, amelyek segítik a diákok munkájának értékelését. Ennek során nyilvánvalóvá vált, hogy a szóbeli teljesítmény értékelése nagyon fontos, de nehéz feladat. Az is tény volt már a projekt előkészítése során, hogy mindenhol az írásbeliség irányába tolódott el a számonkérés, illetve gyakorlatilag a megnyilvánulások nagy része írásban történt. Ugyanakkor a tizenévesekből, sőt a kisebbekből is hiányzik az önbizalom, a reális önértékelés, önmaguk tisztelete. Mindezek a teljesítmény rovására mennek, képességeik nem tudnak kellőképpen kibontakozni. Az írásban gyengén teljesítő diákok lehet, hogy szóban sokkal inkább képesek lennének tudásukról számot adni.

A projektünk szlogenje a „Beszélek, tehát vagyok” lett. Fő célunk a diákok szóbeli kompetenciáinak fejlesztése, mert így gazdagodik a személyiségük, és így lesznek a társadalom sikeres tagjai. A céljaink között szerepelt azoknak az eszközöknek a megtalálása is, amelyekkel hatékonyan kommunikálhatnak a diákok a társaikkal és a felnőttekkel, ami átsegíti őket a nehézségeken (pl. a fogyatékossággal élő gyerekeket, a pszichés problémákkal küzdőket vagy a hátrányos, ingerszegény családi környezetből érkezőket). Azt szerettük volna elérni, hogy fejlődjen a diákok és tanárok szóbeli kommunikációs képessége, alakuljon ki megfelelő önképük, önbizalmuk, önértékelésük, fejlődjen nyelvi és érzelmi intelligenciájuk, váljanak magabiztossá nyelvi készségük fejlesztése révén. Célunk volt az is, hogy a diákok tisztában legyenek azzal, hogy a megfelelő nyelvi kompetenciák megkönnyítik az ismeretszerzést is. A tanárok pedig építsék be mindennapi tevékenységükbe a lehető legtöbb órán ezeknek a képességeknek a fejlesztését, a szóbeli megnyilvánulások értékelését a kidolgozott értékelési szempontok alapján, illetve azok segítségével.

A projekt közvetlen célcsoportjai elsősorban a felső tagozatos diákok voltak, de bekapcsolódtak 3–4. osztályos tanulók is. A közvetett célcsoport a Comenius pedagógusok csoportja volt (mi így neveztük magunkat), hiszen azt szerettük volna, ha nemcsak a diákok, hanem a pedagógusok szóbeli kommunikációja, önismerete, önértékelése is fejlődik a projekt során.

Esélyteremtés

A projekt előkészítése során minden nemzet meghatározta, hogy milyen területen szükséges leginkább az esélyteremtés: a franciáknál a bevándorlók gyerekeinél, a mi iskolánkban a hátrányos helyzetű családokból érkező gyerekeknél, a lengyel iskolában pedig sok diszlexiával és testi fogyatékkal küzdő (nagyothalló, Down-szindrómás, gyengénlátó, mozgássérült) diáknál.

Munkánk során ezekre a diákokra természetesen kiemelt figyelmet fordítottunk. Számukra különösen fontos volt, hogy sikerélményekhez jussanak például drámajátékok során. Iskolánk 1996 óta résztvevője egy USA-ból indult kreativitásfejlesztő programnak (*Odyssey of the Mind*). Ennek a programnak az eszközeit, feladatait felhasználva igyekeztünk megtalálni mindenkiben azt a képességet, amelyben igazán kibontakozhat – mindezt természetesen elsősorban a szóbeliség fejlesztésére fókuszálva. Volt egy mutista diákunk, aki csak írásban volt hajlandó felelni. A program során annyira megnyílt, hogy már színpadon is képes volt szerepelni. Nagyon sok ingerszegény környezetből érkező diákunk tanulhatott illerről, testbeszédről, érzelmek kezeléséről, fejleszthette szókincsét, tanulhatott véleménynyilvánítást, közösség előtti megszólalást. Ezek nagyon fontosak lesznek majd későbbi életük során, például egy állásinterjún.

A diákok ösztönzését elsősorban a dicséret és a jó programok jelentették. Igyekeztünk úgy fejleszteni őket, hogy játékos formában, sok humorral és hozzájuk közel álló témákkal érjünk el látványos eredményeket. Az elkészült munkákat aztán, ha úgy ítéltük meg, tovább is küldtük más pályázatokra. A hetedikeseeknek volt például egy nagyszerű ötletük: mi lenne, ha készítenénk egy filmet arról, mi történik órákon a pad alatt. Az ötletet hosszas beszélgetések követték, ami szintén jó alkalom volt a szóbeliség fejlesztésére, a tanult illemszabályok alkalmazására, a vita, az érvelés gyakorlására. Miután elkészült a film vázlata, ha úgy tetszik, forgatókönyve, elkezdődhetett a forgatás. Majd a film vágása után jött az ősbemutató, a véleményezés. Először a külföldi diákoknak mutattuk be a lengyel projekttalálkozóon, ahol éppen úgy magukra ismertek a diákok a filmben, ahogyan a magyar gyerekek. Ezt a filmet elküldtük a Pécsi Nemzetközi Diákfilm Fesztiválra, ahol a zsűri közönségvetítésre javasolta az alkotást. Ennek nagyon örültünk mindannyian, de legbüszkébb az az osztály volt, amelyik az alkotási folyamatban részt vett. A második évben már rang volt Comenius diáknak lenni, hiszen rengeteg pluszt és sok élményt adott nekik a részvétel.

A projekt során bővült a diákok és a tanárok ismerete a kommunikációról. Kidolgoztunk olyan kérdőíveket, amelyek segítenek felmérni a diákok szóbeli kommunikációs készségét. A kétéves munka során hat kompetenciaterületen igyekeztünk fejleszteni mind a diákokat, mind pedig saját magunkat: nyelvhelyesség, szóbeli megnyilvánulások, beszédstílus, szókincs, testbeszéd és az érzelmi intelligencia területén. Ezekről a témákról előadásokat, prezentációkat készítettünk, bemutató órákat tartottunk a találkozók során: pl. testbeszéd, AAC – az alternatív és augmentatív kommunikáció, a diszlexiás tanulók terápiás módszerei, a drámapedagógia lehetőségei a speciális igényű gyermekek terápiájában, az érzelmi intelligencia ellenőrzési módszerei, a stressz kezelése.

A megszerzett ismeretek birtokában ki-ki a saját csoportjában igyekezett a hallottakat hasznosítani, illetve alkalmazni különböző tréningek során. Munkaközösségi és tantestületi értekezleteken beszámoltunk a munkánkról, az iskola könyvtárában és a weblapon hozzáférhetővé tettük az elkészült prezentációkat, feladatlapokat, felmérések eredményeit, filmeket, fotókat. Kidolgoztunk egy olyan értékelő lapot, amelyet diák és tanár egyaránt alkalmazhat a szóbeli megnyilvánulások értékelésére bármilyen órán.

Módszerek és eredmények

Nagyobb figyelem irányult a szóbeli kommunikáció, az önismeret, önértékelés és önbecsülés fejlesztésére. Természetesen ennek az útnak még csak az elején tartunk. Elindult egy tevékenység, amelyet folyamatosan fejlesztve, figyelemmel kísérve, a munkaközösségek alapvető feladatai közé emelve lehet igazán eredményessé tenni.

Az együttműködésnek köszönhetően lehetőségünk volt betekintést nyerni a francia és a lengyel oktatás rendszerébe. Ráébredtünk arra, hogy számtalan közös probléma van, illetve szembesülhettünk azzal is, hogy milyen területen kellene még a magyar iskoláknak fejlődniük, vagy mi az, ami nálunk jobban működik, mint a partner országokban.

A feladatok megoldása során a diákok is megtapasztalták, hogy miben közös és miben más gondolkodásúak, mentalitásúak a lengyelek és a franciák.

Mindenképpen kiemelendő pozitívum az, hogy a diákok és a tanárok is szembesültek azzal, hogy idegen nyelvet kell tanulni, és tudni kell kommunikálni. Ez ösztönzőleg hatott mindenkire. Jelentősen javult a nyelvtanulási kedvük, illetve a szóbeli kommunikációjuk. A kezdeti gátlások után meg mertek szólalni, és képesek voltak egymással gondolatokat cserélni.

A projekt során pályáztunk tanárasszisztens fogadására is. Olaszországból érkezett hozzánk Giulia Di Donato, aki tantestületünk és iskolánk életébe nagy változást hozott. Megismertettük vele a Comenius projektünk célkitűzéseit, és megkerestük azokat a területeket, ahol szorosan kapcsolódhat a projekthez, illetve segítheti annak megvalósulását. Így azon túl, hogy a diákjaink angol nyelvi szóbeli kommunikációját fejlesztette, hihetetlenül jó hangulatú angol órák keretében az iskola pedagógusaival és egyéb technikai dolgozóival is foglalkozott.

A projektünket továbbgondolva szeretnénk újabb Comenius ciklust kezdeni, ennek érdekében újabb pályázatot adunk be. Az eddig létrehozott segédanyagokat, prezentációkat újra meg újra elővesszük, és igyekszünk felszínen tartani a megszerzett ismereteket. Erre jó alkalom egy-egy munkaközösségi foglalkozás. Igyekszünk arra biztatni minden kollégát, hogy az írásbeli számonkérés mellett fordítson kellő figyelmet a szóbeli feleletekre és azok értékelésére is. Ehhez kaphatnak támpontot az elkészített értékelőlap használatával.

Kiválóság

Elindult az iskolánkban egy folyamat, amely a nemzetközi együttműködés és kitekintés fontosságára irányította a figyelmet. Gyakorlatban is megtapasztaltuk, hogy kommunikálni kell anyanyelvünkön is, de nagyon fontos az idegen nyelvi kommunikáció is. A projektben részt vevők nagyon sok élménnyel gazdagodtak, tudásuk gyarapodott, személyiségük gazdagodott. Közösségteremtő erő volt a diákok és a tanárok körében is a projekt.

A Comenius program több elemét is ötvözni tudtuk az iskolai együttműködési projekttel pl. tanár-asszisztentst fogadtunk, valamint szakmai továbbképzés keretében két kollégánk 2 hetes angol tanfolyamon vett részt Londonban.

Weblapunk (www.ispeak.extra.hu) a Comenius weblapok hazai versenyén az idegen nyelvi kategóriában I. lett, az E-learning Awards versenyen pedig 2008-ban a legjobb 70-ben volt.

www.ispeak.extra.hu

Impresszum:

Szerkesztette: CSEH Tímea, CSEKE Bettina

Kiadványszerkesztő: VILIMI Kata

Kiadja: Tempus Közalapítvány

A kiadásért felel: TORDAI Péter, igazgató

Nyomdai kivitelezés: Komáromi Nyomda és Kiadó Kft., 2010.

Kiadványunk megjelenését a Nemzeti Erőforrás Minisztérium és az Európai Bizottság támogatta. A kiadványban megjelentek nem szükségszerűen tükrözik a Nemzeti Erőforrás Minisztérium és az Európai Bizottság álláspontját.

Tempus Közalapítvány

1093 Budapest, Lónyay utca 31.

Postacím: 1438 Budapest 70, Pf. 508.

Infóvonal: (06 1) 237 1320

info@tpf.hu

www.tka.hu

TEMPIUS KÖZKELETKUTATÁSI TÁRSASÁG

Oktatás és kultúra
Egész életen át tartó tanulás
program

NEMZETI EGYETEMZÁRÁS
MINISZTERIUM